

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en Omstreken
Jaargang 15 januari 2006 Nummer 1

Een nieuwe naam voor onze afdeling

Onze NGV-afdeling staat officieel bekend als afdeling Amersfoort en omstreken. De afdeling bestrijkt tegenwoordig een zeer groot gebied (zie achterzijde van dit blad). Voor een deel van onze leden is Amersfoort alleen maar de naam van een stad die ver weg ligt. Dit maakt het voor ons moeilijk om die leden bij onze afdeling te betrekken ondanks het feit dat we onze bijeenkomsten niet alleen in Amersfoort houden. Uw afdelingsbestuur heeft al verschillende malen nagedacht over een andere naam. Die nieuwe naam moet aan enkele voorwaarden voldoen:

1. de naam moet het gebied van de afdeling goed beschrijven;
2. de naam moet kort zijn (maximaal drie of vier woorden);
3. de naam moet herkenbaar zijn.

Het afdelingsbestuur heeft zelf ook namen bedacht, maar is daar niet erg tevreden over. Deze namen worden hier niet genoemd om u niet in verwarring te brengen.

Graag nodigen we u uit om een nieuwe naam te bedenken voor onze afdeling. De persoon die de winnende naam uitbrengt zal verblijd worden met een passende attentie.

Uw suggesties kunt u zenden naar de afdelingssecretaris:

secretaris@amersfoorteo.ngv.nl

Van uw voorzitter door J.W. van Maren

In onze vorige afdelingsperiodiek stond geen bijdrage van mijn hand. Ik had wel iets geschreven, maar door een misverstand van mijn kant, is dat stuk niet gepubliceerd. Ik hoop dat u het niet gemist heeft.

Twee onderwerpen uit dat niet verschenen artikel wil ik toch nog kort vermelden. Tijdens de voorjaarsvergadering (Algemene Vergadering) van 23 april ging veel aandacht uit naar financiële zaken. In het bijzonder werden kritische vragen gesteld over de cijfers van de afdeling Computergenealogie, die in 2004 50% meer had uitgegeven dan was begroot. Gelukkig waren ook de baten hoger dan geraamd, maar desondanks bedroeg het tekort liefst bijna 5% van de gehele NGV-rekening over 2004. Het hoofdbestuur heeft maatregelen genomen die herhaling van dit soort vervelende verrassingen moeten voorkomen.

U heeft al kunnen lezen dat onze bibliotheek onderdak heeft gevonden in de openbare bibliotheek van Amersfoort. Allen die hebben meegewerkt aan de verhuizing van onze bibliotheek verdienen veel dank, met name ons bestuurslid Hans Faber die dit alles met succes had georganiseerd.

Met veel genoegen kijken we terug op de Landelijke Archiefendag van 29 oktober 2005. In onze regio deden twee archieven mee: Archief Eemland in Amersfoort en het Streekarchief Kromme-Rijngebied-Utrechtse-Heuvelrug in Wijk bij Duurstede. In beide archieven was onze afdeling met een stand vertegenwoordigd. Vooral in Amersfoort was het aantal bezoekers heel groot. De heer Peter van Beek, archivaris van Ede en Scherpenzeel, heeft al beloofd dat het archief in Ede zich volgend jaar opvallender zal presenteren.

Op 3 december 2005 is in Utrecht de najaarsvergadering (Algemene Vergadering) van onze vereniging gehouden. Kort hiervoor was enige opwinding ontstaan omdat het bestuur van de afdeling Computergenealogie eiste dat over een bepaald onderwerp van het beleidsplan (een discussiestuk) niet gesproken zou worden. Toen het hoofdbestuur op dit ultimatum niet inging, heeft het bestuur van Computergenealogie de elektronische brievenbus van de vereniging afgesloten. Dit heeft de gehele NGV geschaad. Tijdens de vergadering werd ook medegedeeld dat het bestuur van de afdeling Computergenealogie nog altijd geen verantwoording heeft afgelegd over haar financiën. Er bestaan al veel langer problemen met deze afdelingsbestuursleden. Uiteindelijk heeft de Algemene Vergadering besloten de bestuursleden van de afdeling Computergenealogie te vragen hun functie neer te leggen. Dit betekent niet dat de afdeling Computergenealogie opgeheven zou worden. Integendeel, zowel hoofdbestuur als afgevaardigden waren het eens over het grote belang van deze afdeling voor haar leden. We hopen dat spoedig een nieuw bestuur van de afdeling Computergenealogie zal aantreden en dat de verhoudingen met de andere partijen weer normaal zullen worden. Iedereen zal hierbij gebaat zijn.

Ledenbestand

We verwelkomen de volgende nieuwe leden. Wij hopen ze ook op onze bijeenkomsten te ontmoeten.

Dhr. J. Adelaar Boslaan 7 3701 CH Zeist
Dhr. W. Bikker Oranjelaan 24a 3971 HH Driebergen
Dhr. P. Th. Bunjes Jacob Catslaan 57 3852 BV Ermelo
Dhr. P. Dijks François Mauriacweg 3 3731 CP De Bilt
Mw. P.C. van Eck-van de Maade Arnhemse Bovenweg 16-90 3708 TA Zeist
Mw. T.J. Klein Haarhuis-Burgers Gangboord 30 3823 TH Amersfoort
Mw. J. Hofland-Poot Binnenhof 50 6715 DP Ede
Mw. E. Ravenhorst-Does Klavermeent 34 1218 AM Hilversum
Dhr. W.S. de Rijke Vogelwikke 21 3831 WG Leusden
Dhr. C.A. Schuckink Kool Lyceumlaan 8 3707 EC Zeist
Dhr. G. van Vulpen Undinestraat 47 3816 GC Amersfoort
Dhr. P. van Zuylen Couwenhoven 9064 3703 GE Zeist

Leden overgekomen uit andere afdeling:

Mw. C.G. Radstok Mozartlaan 9 3781 HG Voorthuizen
Dhr. dr.ir. K. Visscher Gaffelhoek 45 7546 MT Enschede
Dhr. Th.H.M. Zumbrink Notenakker 6 3945 EN Cothen

Oproep in verband met het 60-jarig Jubileum NGV

Voor de jeugd van 12 tot 18 jaar in Nederland heeft de NGV een wedstrijd uitgeschreven voor het samenstellen van een weblog met een familieverhaal. De winnaar wordt beloond met een prijs van € 250,- en er zijn nog twaalf andere prijzen. Is dit iets voor een van uw kinderen of kleinkinderen? Vraag dan de wedstrijdfolder aan bij ons afdelingsbestuur. Sluitingsdatum voor de wedstrijd is 1 maart 2006.

Voor het 60-jarig jubileum van de NGV zoeken we oude foto's van bijeenkomsten of andere activiteiten van onze afdeling. Als u een of meer foto's heeft, wilt u die dan scannen en naar ons toezenden? Als u geen scanner heeft dan kunt u de foto's opzenden en enkele dagen later krijgt u ze weer retour.

Adres: voorzitter@amersfoorteo.ngv.nl

Een korte overpeinzing door Peter Uitenbogaart

Nu wij de vijftiende jaargang van ons afdelingsblad ingaan en ik kijk eens achterom, dan zie ik dat deze jaren snel en ongemerkt voorbij zijn gegaan. Toen ik zestien jaar geleden met het klaarmaken van de verzending begon, waren wij nog een kleine afdeling. Ik kreeg een convocatie van twee A4-tjes, die ik in vieren moest vouwen, in een envelop steken, op de envelop een stempel plaatsen van "Frankering bij abonnement", naar het postkantoor brengen en klaar was kees.

Wij hadden toen driehonderd leden. In 1992 kwam het bestuur met het idee, door de heer Regtien aangebracht, om een afdelingsorgaan aan de leden te sturen, hiervoor werd een redactie samengesteld met de bedoeling dat "Amersfoort en omstreken" drie maal per jaar zou verschijnen. Tot op heden hebben wij dit kunnen handhaven. Hieraan was wel meer werk verbonden, stickers plakken en op postcode sorteren, plus dat het aantal al snel opliep naar driehonderd exemplaren. Ik was er toen driekwart dag zoet mee, vooral omdat het op postcode moest worden aangeleverd.

Het eerste periodiek bestond uit twaalf bladzijden, nu zijn wij gegroeid naar zeshonderdvijftig exemplaren en is ons blad veel dikker geworden, vaak zesendertig bladzijden. Gelukkig hoeft ons blad niet meer op postcode aangeleverd te worden. Ik hoop nog eens dat wij de duizend exemplaren halen.

De laatste doorbraak van de Grebbedijk

Verslag van de lezing van mevr. M. Mijnsen-Dutilh gehouden in Museum Flehite op 27 september 2005.

We verplaatsen ons in gedachten terug naar het jaar 1855. In de Gelderse Vallei wachten de mensen angstig de komende ramp af. Het is een strenge winter geweest met veel sneeuw. In januari waren de rivieren geheel bevroren door de strenge vorst. Het was zelfs mogelijk om met de koets over het 36 cm dikke ijs van de rivier te rijden. Dan valt de dooi in en het water komt de Nederrijn af. Maar deze is versperd door kruierend ijs dat boven de Grebbedijk uittorent. Het is een angstaanjagend gezicht deze grote schotsen te zien. Ze versperren de doorgang van het uit Duitsland afstromende rivierwater. De gevolgen zijn ernstig. Halverwege de middag van de derde maart 1855 breekt de Grebbedijk door en er ontstaat een gat van 165 meter breedte. Ook aan de kant van de Betuwe breekt de dijk op meerdere plaatsen. Het water stroomt de onbeschermden Gelderse Vallei en de Betuwe binnen. Vooral bij Veenendaal, waar door afgraving van het vijf meter dikke veenpakket in de tweede helft van de zestiende eeuw een soort kom is gevormd waardoor men

het water dat zich daar verzamelt niet meer kan lozen op de rivier, is de wateroverlast groot. Binnen een halve dag komt Veenendaal vele meters onder water te staan. De na 1652 gebouwde Slapersdijk, die het noordelijk deel van de Vallei zou moeten beschermen, breekt op 9 maart door. Het water staat een meter hoog in de straten van Renswoude en Scherpenzeel. In Amersfoort meet men zelfs een waterhoogte van anderhalve meter. Men noemde Amersfoort wel eens het gootsteenputje van de Vallei omdat al het water uiteindelijk naar de rivier de Eem stroomt. In totaal komen er in die maand 100 dorpen onder water te staan. In Leusden-zuid is nog een ingemetselde steen in de kerkmuur te zien die aangeeft hoe hoog het water toen is gekomen.

Hoe is het toch mogelijk dat dit kon gebeuren? Had men zich niet beter kunnen beschermen? Helaas is hier sprake van een 400 jaar oude strijd tussen de provincies Utrecht en Gelderland over wie wat moet doen en vooral wie dat zal betalen.

Met behulp van diverse mooie kaartjes verhaalde spreekster over de vele pogingen die werden aangewend om de waterafvoer in dit gebied te regelen. Na de pauze werd meer verteld over de verschillende plannen tot aanleg van het Valleikanaal. Deze aanleg werd uiteindelijk in 1933 aangepakt omdat - na het tot stand komen van de Afsluitdijk in 1932 - de afvoer via de Eem beter kon worden beheerst. Bij de aanleg van het Valleikanaal werd op meerdere plaatsen gebruik gemaakt van bestaande waterlopen. Ten slotte werd in 1997 het huidige waterschap Vallei en Eem opgericht dat belast is met het onderhoud van het Valleikanaal. De spreekster heeft ons op een boeiende wijze meer inzicht gegeven in de waterbeheersing in de Gelderse Vallei. Daarvoor werd zij hartelijk bedankt.

In De Zandloper, het kwartaalblad van de Vereniging Oud Ede van 2005 nummer 1, staat een zeer lezenswaardig artikel met vele foto's en kaarten, getiteld: 'Een scheepvaart- of afvoerkanaal door de Gelderse Vallei, twee eeuwen kommer en kwel', door Frans Oort. Hieruit heb ik de onderstaande twee voetnoten geciteerd.

Mocht u naar topografische kaarten hierover op het internet willen zoeken, kijk dan op www.archiefeemland.nl. Thuisgekomen tikte uw verslaggever het genoemde adres in en koos daarna Kaarten en plattegronden, vervolgens Online kaartencatalogus en dan globaal zoeken. Daar vulde ik de zoekterm 'waterschap' in. Ik kreeg een catalogus van 313 kaarten te zien. Hieruit koos ik de eerste kaart. Als u met de muis op de kaart klikt, kunt u in- of uitzoomen. Zo gezegd zo gedaan. Het duurde tien minuten voordat ik een grotere afbeelding kreeg. Als je op die manier een keus uit 313 kaarten moet maken, ben je wel even bezig. Ik hoop dat dit in de toekomst sneller kan gaan. Voorlopig heb ik er de brui aan gegeven.

Voetnoten

- 1) De zuidzijde van de Gelderse Vallei bestond destijds uit een lage strook grond aan de Rijnkant tussen de Wageningse hoogten en de Grebbeberg. Deze laagte werd beschermd tegen het indringen van het Rijnwater door een vijf kilometer lange dijk, de Grebbedijk
- 2) De Slapersdijk. Op 7 september 1652 verleenden de Staten van Utrecht octrooi tot het leggen van een slapersdijk (op eigen gebied), te beginnen 'omtrent den Dwarsweg (nabij Haspel, ten westen van Veenendaal) tot aan de Groote Haar van Renswoude en voorts van Wolshaar langs Veltjensgraaf tot aan de Renswoudsche Steeg en soo veel als sulks nodig en raadsaam sal worden bevonden.' Dit hield natuurlijk wel in dat door de aanleg van deze dijk de Gelderse Vallei in een noordelijk en een zuidelijk deel werd opgesplitst

Archiefproject Ermelo 1910

Verslag van de lezing over het archiefproject Ermelo 1910 door Tineke Hazeu-van Veldhuizen op 12 oktober 2005 in Putten.

Op een goede dag had Tineke, die een groot deel van haar leven wijdt aan genealogie, een gesprek met de streekarchivaris Peter van Beek. Zij vroeg hem of hij nog een zinnige opdracht voor haar had. Als je dat tegen Peter zegt, heb je voor vele jaren een project op je bordje. Peter wist dat men in Nunspeet met groot succes een project had volbracht over Nunspeet in 1910, en hij vroeg daarom aan Tineke of zij iets soortgelijks voor Ermelo zou willen opzetten. Samen met Trienke Hoekstra, die ook al veel genealogisch werk op de Veluwe had verricht, ging zij aan de slag.

Het project kreeg de naam 'Archiefproject Ermelo 1910'. Het zou vele jaren van spuurwerk vragen maar gelukkig kregen de beide dames hulp van enkele leden van de Historische Kring Ermelo.

Zoals in de vooraankondiging van deze lezing al was vermeld, gaat het hierbij om een onderzoek naar de woonomstandigheden die de Gezondheidscommissie in 1910 had aangetroffen. In de woningwet van 1902 was de verbetering van de sociale en hygiënische leefomstandigheden van de bevolking als doel gesteld. Daartoe had men gegevens nodig en daar moest de Gezondheidscommissie voor zorgen. Met een uitgebreide vragenlijst gingen de controleurs in geheel Nederland op pad. Huis aan huis werden vragen aan de bewoners gesteld. De resultaten daarvan kwamen in de plaatselijke archieven terecht. Toen men onlangs

deze in een keurig handschrift geschreven vragenlijsten in het archief terugvond, bleken zij in een uiterst slechte conditie te verkeren. Zeer voorzichtig werden er kopieën van gemaakt. Men kon aan de slag. Maar hoe zet je dit onderzoek op? Peter van Beek ontwierp een uitgekiend computerprogramma waarin alle relevante gegevens werden opgeslagen. Op iedere vragenlijst stonden 32 vragen. De belangrijkste betroffen: het huisadres, de huurprijs, de bewoners, hun leeftijd en geslacht, het beroep van de hoofdbewoner, de algehele toestand van de woning, welk soort vloeren en welk soort dakbedekking, het aantal vertrekken met hun afmetingen, het aantal ramen per vertrek, het aantal slaapplekken, waar staat het privaat, is er een mestvaalt, welke dieren worden gehouden. Kortom een hele lijst. Een van de moeilijkste problemen waarvoor men kwam te staan, was het terugvinden van de plek van de toenmalige woning. Omdat de huisnummering in de loop der jaren regelmatig was veranderd, bleek dat een welhaast hopeloze taak.

Aanvullend onderzoek

Een bijkomende taak die de projectgroep zich had gesteld, was het aandragen van aan-vullende gegevens. Aangezien alleen de naam van de hoofdbewoner werd vermeld, moesten ook de andere namen van de bewoners worden opgezocht tezamen met hun geboortedata. Slechts op die manier kon men er achter komen of een oude grootmoeder of -vader of ander familielid inwonend was. Naarstig ging men ook op zoek naar foto's van de bewoners of van het huis. In Nunspeet was men daar erg goed in geslaagd. Vele oude foto's sieren de reeds lang uitverkochte vijfdelige reeks van 'Nunspeet 1910' en men heeft goede hoop dat ook in Ermelo vanuit de bevolking veel oude foto's zullen worden aangeleverd. Ten slotte hoopt men nog vele verhalen en anekdotes te verkrijgen zodat ook die in het boek kunnen worden opgenomen. Aangevuld met oude advertenties uit de kranten van 1910 zal binnen niet al te lange tijd de te verschijnen serie boeken 'Ermelo 1910' de moeite waard zijn om te lezen en om aan te schaffen.

Het gezin van Peter van der Broek

Als voorbeeld kregen wij van Tineke een vragenlijst zoals die bij de heer Peter van der Broek, wonende aan de Horsterweg D32, op 28 juni 1910 was ingevuld. In zijn huisje met één kamer woonden toen zes mannelijke en drie vrouwelijke personen. In de aangebouwde schuur waren nog een koe en een varken gehuisvest. Uit een schepput werd drinkwater gehaald. De woon-slaapkamer was 4,80 m lang, 3,35 m breed en 2,25 m hoog. Hierin bevond zich één raam van 132 x 90 cm. Het vertrek had drie slaapplekken. Er was geen privaat. Men zal dus of in een emmer in de kamer of in de buitenlucht zijn behoefte hebben moeten doen. Vader Peter was 50 en moeder Aaltje 43 jaar. De vijf zonen waren respectievelijk 18, 14, 12, 5 en 2 jaar oud, terwijl de twee dochters 9 en 7 jaar oud waren. Via de gezinskaart in het bevolkingsregister kon de projectgroep vervolgens de namen van de bewoners met hun geboortedata opzoeken. Dit ene voorbeeld laat zien hoe erbarmelijk de woonomstandigheden konden zijn. Uit de gezinskaart bleek tevens dat de moeder van Peter als weduwe twee tot drie jaar bij hen had ingewoond totdat ze op 75-jarige leeftijd op 6 juli 1901 was overleden. Voor dit kleine huisje moest Peter, die als dagloner geregistreerd stond, een huur van f 30,- per jaar opbrengen.

De inwoners van Ermelo mogen zich gelukkig prijzen dat er mensen zijn die zulk tijdrovend onderzoek willen en kunnen verrichten, mede onder de bezielende leiding van streekarchivaris Peter van Beek. De voorzitter bedankte Tineke van harte met een geschenk en goede woorden voor haar verhaal en overhandigde een fles wijn aan de heer Peter van Beek die haar bij de lezing had bijgestaan met een Powerpoint-presentatie. Het is te hopen dat op veel meer plaatsen in Nederland mensen mogen worden gevonden die met hetzelfde enthousiasme een dergelijk onderzoek voor hun eigen dorp willen opzetten.

De Nationale Militie

Verslag van de lezing over de Nationale Militie, gehouden op 22 november 2005 door de heer Drs. J.P.C.M. van Hooff.

De heer Van Hooff is verbonden aan het Nederlands Instituut voor Militaire Historie. Hij schreef in Gens Nostra juli/augustus 1984, pag. 249-263 het artikel "Enkele richtlijnen voor het verrichten van genealogisch onderzoek naar militairen." Eveneens van zijn hand is het artikel "Militairen in de Bataafs-Franse tijd" verschenen in het jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie deel 49, 1995 pag. 194-210. Een overdruk van deze beide artikelen werd tijdens zijn voordracht aan ons uitgereikt. Het Nederlands Instituut voor Militaire Historie is per 1 juli 2005 voortgekomen uit de historische diensten van marine, landmacht, luchtmacht en marechaussee. Zij is een gespecialiseerd kennis- en onderzoekscentrum op het gebied van de Nederlandse militaire geschiedenis, maar het is geen archiefbewaarplaats. Daarvoor moet u bij het Nationaal Archief in Den Haag zijn.

Een overzicht

Eerst gaf de heer Van Hooff een historisch overzicht van onze krijgsmacht vanaf de zestiende eeuw tot heden. Vervolgens legde hij uit wat een regiment was. Een regiment wordt geleid door een kolonel. Deze is in feite de eigenaar van het regiment. Zijn plaatsvervanger is de luitenant-kolonel. Een regiment kan bestaan uit twee bataljons en die weer uit meerdere compagniën (dit aantal kan variëren maar is meestal ongeveer tien). Een compagnie staat onder leiding van een kapitein en deze is in feite de eigenaar van die compagnie. Een compagnie bestaat uit honderd man. De kapitein ontvangt maandelijks een bedrag om zijn manschappen te betalen.

De officieren zijn meestal van adel of komen uit de gegoede burgerij. De soldaten komen uit de onderlaag van de maatschappij en voor hen is de dienst vaak een goede broodwinning. Zestig procent van het leger bestaat uit buitenlanders. Voor de soldaten is de minimumleeftijd zestien jaar, maar vaak gaven jongens een verkeerde leeftijd op en zo kan het gebeuren dat jongens van dertien jaar al soldaat werden. Na een diensttijd van zes jaar krijg je een paspoort waarmee je kunt aantonen dat je de dienst had vervuld. In de tweede helft van de achttiende eeuw worden stamboeken met staten van dienst aangelegd, maar veel hiervan is verloren gegaan. Deze resterende stamboeken zijn te vinden in het archief van de Raad van State en op microfiche te raadplegen, maar ook bij het CBG.

Bronnen

De in de kerkelijke trouwboeken van een groot aantal garnizoensplaatsen opgetekende huwelijken van militairen over de jaren 1648-1811 zijn verzameld in de Collectie Wolters, welke zich bevindt in het CBG en daar via microfiches te raadplegen is.

De boeken van de heer H. Ringoir geven aan waar het regiment was gelegerd. In die steden kan men dan de doop van eventuele kinderen opsporen. Ook een nuttig hulpmiddel is: J.H. Compagnie (eind-re-dac-tie) Pop-gids. Personen op papier. Overzicht van archief- en bibliotheekbestanden met gegevens over persoons- en beroepsgroepen in het Algemeen Rijksarchief (Den Haag 1997). Dit is een alfabetische opsomming van enkele honderden categorieën als artsen, ballingen, griffiers, lutheranen, terdoodveroordeelden, tramwegpersoneel etcetera, onder verwijzing naar archief en inventarisnummer waarin u gegevens over deze groep kunt vinden.

Over de periode 1795-1813 zijn complete stamboeken bewaard in het Nationaal Archief. In de leeszaal is een driedelige klapper te raadplegen van officieren, onderofficieren en minderen met hun stamboeknummer. De periode 1810-1813 is moeilijker. Deze stamboeken liggen in Parijs.

Voor onderzoek naar militairen kun je het beste gebruik maken van de informatie die te vinden is op <http://www.dutchre-giments-.org>. Op deze, ondanks de naam, toch geheel Nederlandse site, word je stap voor stap door de doolhof van je onderzoek geleid. Als je in de site bent klik je op 'onderzoek' en vervolgens op 'arti-ke-len'. Kies uit de drie artikelen welke bij je past. Op deze site staat eveneens een overzicht van de Collectie Wolters.

De Nationale Militie

Na 1815 komt de Nationale Militie weer in beeld. De dienstplicht duurt dan vijf jaar, maar alleen het eerste jaar moet men dienen en de andere jaren gaat men op herhalingsoefening. Ons land wordt dan verdeeld in militiekantons met elk ongeveer 12000 inwoners. Elk kanton moet een bepaald aantal mannen leveren. De loting vindt plaats per gemeente. Tot 1899 mag men een ander de dienst laten vervullen tegen betaling. Dat zijn de nummerwisselaars en de remplaçanten.

Door de aanwezigen werden ijverig aantekeningen gemaakt, waaruit bleek dat men groot belang hechtte aan de voordracht van de heer Van Hooff. Laten we hopen dat deze lezing hen weer op weg heeft geholpen bij hun onderzoek. Hiervoor werd de heer Van Hooff dan ook hartelijk door onze voorzitter bedankt.

Een notariële akte van een remplaçant door Henk Bousema

Van de heer Hans Faber ontving ik op mijn verzoek een afschrift van een notariële akte van een remplaçant in zijn familie. Omdat een dergelijke akte niet alledaags is, leek het mij goed deze aan onze lezers door te geven.

Voor mij Jovius Duco Hanekamp van Harinxma, keizerlijke notaris residerende te Leeuwarden canton Leeuwarden nummer een arrondissement Leeuwarden departement Friesland in tegenwoordigheid van de nagenoemde getuigen zijn gecompareerd Tjeerd Hanses Faber, huisman woonachtig te Britsum requirant ter eenre en Douwe Oenes Dijkstra, arbeider gesterkt met deszelfs vader Oene Reinder Dijkstra woonachtig te Britsum requireerde ter andere zijde beide bij de perfectie dezès present ten mijnen cantoor mij notaris en getuigen bekend. Dewelke erkenden en verklaarden met elkanderen aangegaan te hebben een contract van remplacanse waarbij de requirant verklaard in dienst te nemen voor deszelfs zoon den requireerde voornoemd en de requireerde aanneemt om voor des requirants zoon met name Lyckele Tjeerds Faber in dienst van zijne majesteit den keizer des nodig in de aanstaande conscriptie te zullen optreden op volgende

conditien:

Dat de requirant voor deze dienstneming in goede gangbaar zilvergeld zal betalen een summa van een-duizend tweehonderd zestig franken/ zes honderd carolusguldens/ als hij requireerde zijn tweejarige dienst zal hebben verleend hetzij de requireerde nu direct of in het vervolg in de reserve zal moeten optreden.

Dat in cas van onverhoopte sneuveling in den dienst deze gemelde summa aan des requireerders zuster met name Aaltje Oenes Dijkstra woonagtig te Jelsum ofte bij vooroverlijden van deselve door den requirant aan des requireerders erfgenamen zal moeten worden voldaan en betaald.

Dat de requireerde nog daarenboven jaarlijks tot een douceur zal genieten de somma van vijftig francs veertig centimes, vierentwintig carolusguldens Hollands geld en wanneer des requirants genaamde zoon niet komt aan te loten maar in de reserve mogt komen te vallen de requireerde verbonden zal zijn om wanneer deselve in de reserve moet uittrekken alsdan voor derselve op te treden en des dat de requi-reerde daarvoor wekelijks zal genieten de somma van vier francs twintig centimes/ twee carolusguldens Hollands geld.

Dat in geval requireerde door desertie of wegens ander pligtsverzuim buiten dienst mocht komen te geraken zal hij nogte deszelfs genoemde zuster ofte erven niets van de bedongene penningen hebben te pretenderen.

Welk contract de comparanten verklaarden dat hun wederzijds volkomen was genoegende, zo beloofden en naamen deselve aan elkanderen daarvan het volle effect te zullen presteren onder verband en submissie als naar regten.

Thans gepasseerd voor mij keizerlijke notaris ten mijnen cantore binnen Leeuwarden in tegenwoordigheid van Fredrik Wouters Gerlach, waagmeester, en Folkert van der Meulen, stadsbierdrager, beide aldaar als gedomocilieerde getuigen ten dezen uitdrukkelijk geroepen zijnde, meerderjarige onderdanen des keizers en genietende de burgerlijke regten en hebben de comparanten benevens de getuigen en mij notaris de minute acte welke bij mij in bewaring is gebleven na gedane voorlezing vertekend op den twaalfden maart des jaars een duizend agt honderd dertien.

Uitleg

Ruim voordat de loting plaats zal vinden heeft Tjeerd Hanes Faber uit Britsum in zijn dorp een remplaçant voor zijn zoon Lyckele gevonden die bij een eventuele inloting van Lyckele bij de conscriptie, genegen is diens dienst te vervullen. Deze vervanger is Douwe Oenes Dijkstra die samen met zijn vader Oene Reinder Dijkstra dit contract zal ondertekenen. Vader Tjeerd belooft in goed gangbaar zilvergeld een som van 600 carolusguldens te betalen aan Douwe, hetzij Douwe nu direct of in het vervolg in de re-serve zal moeten optreden. Mocht Douwe sneuvelen dan gaat het geld naar diens zuster Aaltje. Daarboven krijgt Douwe als douceurtje 24 carolusguldens per jaar. Als het loten gunstig uitvalt voor Lyckele zodat hij slechts als reserve oproepbaar is, dan ontvangt Douwe bij het vervangen van Lyckele twee carolusguldens per week. Mocht Douwe deserteren dan vervalt de afspraak en krijgt hij geen geld.

Uit de stukken blijkt dat Lyckle het volgnummer 42 had getrokken en niet tot den dienst was verplicht. Uit het document van de Nationale Militie in de huwelijksbijlagen valt op te maken dat Lyckle bij zijn huwelijk in 1819 (hij was toen 26 jaar) nog niet was opgeroepen. Uit verdere aantekeningen in het archief hebben wij opgemaakt dat Douwe was ingedeeld bij de 80e Equipage de la Flotille op een praam te Cherbourg en dat hij als vermist te boek staat. Of en zo ja, wat er is uitbetaald eb ik nog niet kunnen achterhalen.

Genealogie op het spoor door Henk Bousema

Het zoeken in de personeels- en pensioenregisters van spoorwegmaatschappijen.

In 1919 zijn alle stamboeken van de spoorwegmaatschappijen verzameld en terechtgekomen bij de Algemene Dienst afdeling 2: de afdeling die zich bezighield met personeelszaken. In 1950 zijn ze aan het Spoorwegmuseum geschonken. De oudste registers zijn aangelegd omstreeks 1836, de meest recente inschrijvingen dateren van 1919. Ook de pensioenregisters zijn bewaard gebleven. Ook zijn in de inventaris de personeelskaarten van de NS beschreven, die na 1940 de plaats van de personeelsregisters innamen. De meest recente kaarten bevatten informatie tot circa 1990.

In 2000 zijn de registers (50 m) en de personeelskaarten (80 m) in bewaring gegeven aan het Utrechts Archief en aldaar te raadplegen. Ze zijn op microfiches in de studiezaal beschikbaar.

Op onderzoek

Sinds een aantal jaren ben ik bezig met het maken van een parenteel Beekhuis. Daarbij ben ik al heel lang op zoek naar meer gegevens omtrent Hindrik Beekhuis, geboren 25-03-1882 te Termunten en gehuwd met Epke Höltke. Dankzij de memorie van successie opgemaakt in 1919 na het overlijden van zijn vader ben ik er achter gekomen dat hij in Leeuwarden woonde en spoorwegbeambte was. Natuurlijk hoor je dan naar het gemeentearchief in Leeuwarden te gaan en daar zijn gezinskaart op te zoeken. Maar aangezien het voor mij gemakkelijker is even naar Utrecht te gaan, deed ik eerst daar onderzoek.

Op een dag in november 2005 reed ik dus naar het Utrechts Archief. Op de website van het archief had ik de rijroute geraadpleegd en zodoende kwam ik zonder problemen bij het gebouw. Het ruime parkeerterrein was

alleen toegankelijk via een gesloten slagboom. Na een druk op de daarbij behorende bel ging de slagboom omhoog. Binnen kreeg ik gratis een grote koperen munt die ik bij het uitrijden kon gebruiken. Ik zou willen dat deze mogelijkheid bij meer archieven bestond. Gratis parkeren bij het archief voor de bezoeker. Dat is nog eens klantvriendelijk.

Na het tonen van mijn archiefkaart kon ik in het gebouw mijn gang gaan. De kaarten-bakken met de fiches voor het spoorwegpersoneel staan in een brede gang apart van alle andere studiezalen. Hier kunnen twee mensen tegelijk de fiches raadplegen.

De fiches bekijken en printen

Op de eerste bladzijde van de indexboeken staat: Index op de personeelsregisters van de voorgangers van de NS ca. 1836 - ca. 1920 (ca. 1940), vervaardigd door de vrijwilligers van het Utrechts Archief met medewerking van Sharda Kasi en Wilma Broeks. Coördinatie Martine van der Kaa. Het Utrechts Archief april 2001.

Dankbaar voor het voorbereidende werk van Martine en haar medewerksters pak ik het indexboek met de letter B en zoek naar Beekhuis. Tot mijn vreugde, maar ook verbazing, staan er onder de naam Beekhuis elf voornamen vermeld. Gelukkig heb ik een complete uitdraai van mijn bestand meegenomen zodat ik al snel kan zien dat slechts vijf ervan tot mijn familie behoren. Voor dit artikel zal ik mij beperken tot Hindrik Beekhuis voornoemd.

In het indexboek staat: Beekhuis, Hindrik geboren 1882, inventarisnummer 280, stamboeknummer (of volgnummer) 26797. In de kaartenbak met de fiches is Hindrik dankzij deze nummers snel te vinden. Via het leesapparaat is de hele Mutatielijst van Hindrik te zien. Aangezien er erg veel gegevens op staan, besluit ik er een fotokopie van te maken. De zaalwachter is genegen mij te helpen bij het werken met één van de twee kopieerapparaten en voor 90 cent rolt een grote Mutatielijst van Hindrik in A3-formaat uit de printer.

De stamboekkaart

Op deze kaart staan zijn pensioenfondsnummer 31361, zijn geboorte- en trouwdatum, maar ook het aantal kinderen. Daar wordt vermeld dat Hindrik één kind heeft, hetgeen voor mij nieuw is. Kennis in het lezen, schrijven en rekenen: 'Ja'. Kennis van talen: 'Hollandsch'. Betrekkingen vervuld vóór de indiensttreding bij de Maatschappij als burger: 'besteller, oppasser'. Een keuring van het gezichtsvermogen is op deze kaart van Hindrik niet ingevuld, evenmin als de datum van beëdiging. Bij de andere opgezochte familieleden is dit wel het geval. Hindrik - zo wordt vermeld - is op 7 januari 1907 in dienst getreden als hulppoetser, standplaats Groningen met als bezoldiging f 1,30 per dag. Op 17 januari 1909 wordt hij aangenomen in vaste dienst als poetser, standplaats Groningen, bezoldiging f 1,40. Op 28 februari 1909 wordt hij waarnemend magazijnknecht, standplaats Zutphen, bezoldiging f 1,40. Op 25 april 1909 wordt hij magazijnknecht te Zutphen, bezoldiging f 1,60 en op 12 december 1909 wordt hij overgeplaatst als magazijnknecht naar Leeuwarden, bezoldiging f 1,60. Zo wordt bijna ieder jaar zijn functie en standplaats en bezoldiging vermeld.

Van hulppoetser tot schrijver

Op 1 april 1919 is zijn bezoldiging nog f 3,35 per dag, maar op 1 januari 1921 is de bezoldiging plotseling f 1821,08. Hij is met ingang van die datum bevorderd tot schrijver. We kunnen hieruit de conclusie trekken dat vanaf 1921 de kolom bezoldiging een jaarloon weergeeft. Deze verandering van notatie op 1 januari 1921 vind ik bij alle vijf door mij gevonden personen.

Hindrik blijkt in 1927 bureelambtenaar te zijn geworden te Leeuwarden tegen een beloning van f 1987,20. Op 8 augustus 1928 gaat hij naar Den Haag en op 11 augustus van dat jaar weer naar Leeuwarden. Enig nadenken brengt de conclusie dat hij vermoedelijk enige dagen op cursus is geweest in Den Haag. De cursus is waarschijnlijk succesvol geweest want reeds op 26 augustus van 1928 volgt zijn overplaatsing naar Zwolle. De bezoldiging blijft nog even staan op f 2054,40. Op 1 januari 1931 ontvangt hij zijn hoogste ooit verdiende jaarsalaris, namelijk f 2206,75.

Salarisvermindering

De crisisjaren zijn ook aan hem en zijn gezin niet ongemerkt voorbij gegaan hetgeen blijkt uit de salarisvermindering in de volgende jaren. Op 1 april 1933 is er een algemene salarisvermindering bij alle vijf gevonden Beekhuizen. Hindrik moet het doen met f 2030,14. Ook op 1 mei 1934 volgt er een algehele salarisvermindering. Hindrik ontvangt dan f 1949,00. Op 1 januari 1935 is er opnieuw sprake van vermindering van inkomen. Hindrik krijgt dan f 1857,55 per jaar. Vervolgens komt er op alle kaarten het stempel: 'Op 1 Januari 1938 overgegaan naar de N.V. Nederlandsche Spoorwegen.'

Op 1 juli 1940 wordt hij op verzoek eervol ontslagen wegens overtolligheid. Hindrik is dan 58 jaar oud. Uit bovenstaand verhaal blijkt dat zijn stamboek een schat aan gegevens bevat. Dit onderzoekje betreffende vijf personen heeft mij slechts twee uur gekost.

Maar dan wordt het iets moeilijker

Op de bijbehorende informatiefolder staat: 'Wilt u meer weten over de registers, raadpleeg dan de toegang 920: inventaris van de personeels- en pensioenregisters van de NS.'

Vol goede moed ga ik naar studiezaal 1 en richt mijn verzoek aan de aanwezige baliemedewerkster om meer gegevens te verkrijgen. Zij pakt voor mij de map nummer 920: 'Project Historisch Archief Nederlandse Spoorwegen in samenwerking met het Nederlands Spoorwegmuseum. Archieven N.V. Nederlandse Spoorwegen: Inventaris van de personeels- en pensioen-registers van de NS en haar voorgangers (1836) 1837-1955, en de personeels kaarten van de NS (1879) ca. 1940 - ca. 1990. Herzien en uitgebreid door Kaj van Vliet. Het Utrechts Archief april 2001.'

Ik zoek in de personeelsregisters

Allereerst moet worden vastgesteld bij welke maatschappij Hindrik heeft gewerkt. Dat kan via de reeds geraadpleegde index op Beekhuis, waar als inventarisnummer 280 is vermeld. Onder 280 valt de Maatschappij tot exploitatie van Staatsspoorwegen, dus daar moet verder worden gezocht.

Ik weet al dat het lidmaatschapsnummer voor het pensioenfonds van Hindrik 31361 is, en daarmee kan ik het juiste invoernummer aanvragen. Er zijn negen delen stamboeken over de jaren 1873 - 1925 gerangschikt op lidmaatschapsnummer (delen 543-551). Ze dragen de titel 'Rekenkamer, 2e afdeling. Leden Pensioenfonds SS.' Het blijkt deel 6 met het invoernummer 548 te zijn welke gaat over de jaren 1907-1917. Zo heeft deel 7 het invoernummer 549 en dat loopt van 1917-1921. We vinden hierin de volgende kolommen: nummer van het lidmaatschapsbewijs, naam, voornaam, inschrijving als lid, datum van toezending van het bewijs van lidmaatschap en de datum van uitreding van het fonds. Helaas geeft deze bron mij geen nieuwe gegevens over Hindrik.

Het pensioenregister

In de inleidende tekst van dit register wordt vermeld dat er geen eigentijdse of later vervaardigde indices zijn overgeleverd. Helaas is dit maar al te waar. U moet eerst nagaan of de gezochte persoon voorkomt in een van de hierboven genoemde stamboeken. Dat deed ik dus al via boek invoernummer 548. Daar staat Hindrik vermeld onder nummer 31361. De baliemedewerkster vertelt mij dat ik in het register van verleende pensioenen moet zoeken onder datzelfde nummer.

Een logische gedachte, maar helaas blijkt dat niet waar te zijn. U moet weten dat er ruim 65.000 namen in 32 delen over de jaren 1906 tot 1955 zijn opgenomen. Dat zijn de invoernummers 553-584. Ik zoek onder het lidmaatschapsnummer van het pensioenfonds dat Hindrik bij indiensttreding heeft gekregen, namelijk het bekende nummer 31361. Helaas is onder dat nummer in het pensioenregister een andere persoon vermeld. Wat nu? De baliemedewerkster is evenals ik zeer verbaasd, maar dat geeft weinig troost. We hebben gezocht onder het lidmaatschapsnummer, maar moeten zoeken onder een volgnummer.

Volgnummer

Het register van ruim 65.000 namen is gerangschikt op volgnummer. Dit volgnummer wordt toegekend aan de persoon op de dag dat zijn pensioen begint. Maar wanneer begint het pensioen? Hendrik is ontslagen op 1 juli 1940. Dus dat is de datum waarop ik naar zijn pensioen moet zoeken. Ik vraag het boek met het invoernummer 574 aan dat begint bij het jaar 1940. Hierin vind ik: Volgnummer, achternaam, soms achternaam van de weduwe, beginletter voornaam, soort pensioen zoals vervroegd-, ouderdoms-, invaliditeits-, weduwen- en wezenpensioen, pensioen van de moeder, van de aangewezen zuster, geboortedatum van eventuele kinderen en soms de overlijdensdatum van de pensioengerechtigde. Van Hindrik vind ik daar na enig zoeken, zijn pensioenregeling onder het volgnummer 40846 op de datum 1-7-1940. Hij krijgt vanaf die dag f 1213,- per jaar vervroegd ouderdomspensioen. Dit pensioen eindigt op 1-7-1945 doordat Hindrik is overleden op 30-5-1945. Het pensioen wordt vanaf die dag een weduwepensioen en er wordt daartoe verwezen naar het volgnummer 47492. Dit blijkt in het deel onder invoernummer 577 te staan. Als ik dit nummer heb aangevraagd, komt er weer een groot boek op tafel met vele namen. Onder volgnummer 47492 staat E. Höltke als weduwe van H. Beekhuis. Haar weduwepensioen bedraagt f 1028,- en het vangt aan op 31-5-1945 en eindigt op 1-10-1951 omdat op 27-8-1951 Epke Höltke is overleden.

Waarschuwing

Het is niet altijd raak als u de ontslagdatum gebruikt voor verder zoeken. Zo vond ik in mijn bestand dat een ander familielid Johannes Brands op 1-12-1936 op 58-jari-ge leeftijd 'eervol, niet op verzoek was ontslagen onder toekenning van wachtgeld.' Zijn pensioenregeling werd gevonden op de datum 1-1-1940. Neem daarom een grote marge bij het zoeken.

Conclusie

Wat is na dit onderzoek mijn conclusie? Die is zeer positief, want wat is er leuker dan een compleet loopbaanverslag met salaris en bevorderingen en standplaatsverandering te vinden over je familieleden? Ik vond de gehele loopbaan van Hindrik plus zijn overlijdensdatum en ook de overlijdensdatum van zijn weduwe. Helaas vond ik geen gegevens over zijn kind, zodat ik nog een snoepreisje naar Leeuwarden te goed heb.

Het Westerwolder Landrecht van 1470 door Henk Bousema

In de nalatenschap van mijn moeder vond ik een boekje getiteld: 'Onder de Clockslag van Vlachtwedde', uitgegeven in 1985 toen dit dorp 1100 jaar bestond. Vlachtwedde is gelegen in het landschap Westerwolde, dit is het oostelijk gedeelte van de provincie Groningen. Uit dit boek citeer ik enkele gedeeltes.

Het Westerwolder Landrecht van 1470 is een oud recht, immers in 1316 wordt er al gesproken over de rechten van de Westerwolders. Het Landrecht was voor Westerwolde de grondwet en het heeft in belangrijke mate het leven in deze streek bepaald. Enkele voorbeelden:

Grenzen en grensgeschillen

Grensgeschillen moeten worden opgelost met behulp van 'bewijs myt kundige mans, olt van jaren, guet van geruchte of kunde daarvan of uut breven, sloten, graven, busschen of andere manieren.' Niemand mag sloten graven, grenstekens plaatsen of anderszins zonder 'kunde ende weten der negensten burenen.' Wee hij die het waagt grenspalen of -stenen te verplaatsen, want hij wordt dan tot aan zijn middel begraven in de akker en een met ossen bespannen ploeg bestuurd door een onervaren jonge man zal op hem toe gedreven worden.

Veehouderij

Strengere voorschriften worden gegeven voor het beveiligen van tuinen en hoven tegen de dagelijks voorbij komende kudden schapen of koeien. Voor kippen, eenden en ganzen moeten schuttingen worden gemaakt van drie voet hoogte. Vliegen ze daar overheen dan moet men ze binden. Richten zij schade aan, dan 'mach men die ganse bij die voeten uphangen dattet hoeft moge an der eerde hangen ende die aent (eend) sal men ophangen in een clovede stok en de speren oer up den beck.' Een kip mag worden gedood wanneer deze zich verder van de hof ophoudt dan 'soe veer als eene vrouwe myt eene vorder ploechijser mach warpen binnen die doeze (deur) stean ende warpen tusschen die benen uth.' De bijenhouderij was toen een belangrijke bron van inkomsten, vandaar dat daaromtrent het nodige werd bepaald. 'Wel een zwarm vindet in velde of up een boem, die sal daer een teken bij laten aleer hij weder komet, anders hoert hij den vinder toe die hem laest vindet.'

Wegen

De heerewegen moeten 32 voet (10 meter), de kerkwegen 12 voet (4 meter) en de lijkwegen moeten evenals bruggen 6 voeten (2 meter) breed zijn. Verjaring wordt als volgt voorkomen: 'off een gemene wech ock nicht gebruket en worde in voele jaren, sal men hem ock daer niet mede verliesen.'

Overhangende bomen mogen worden opgesnoeid vanaf het eigen erf, staande op een ploegrad met een bijl waarvan de steel niet meer dan één el mag zijn.

Personeel

De verhouding heer-knecht wordt uitvoerig beschreven. Het personeel wordt in mei voor een jaar in dienst genomen. Zowel voor de boer als voor de knecht is het onvoordelig om de overeenkomst voortijdig en eenzijdig te beëindigen. Voor beiden geldt dat het resterende loon moet worden betaald. Als de knecht of de meid de verplichtingen niet nakomt, kan hij of zij zondermeer worden ontslagen: 'Item of een dienstbode niet queme in sijnen dienst na vorwarde, dat sal staen in des heren genade.' Wordt de knecht ziek dan moet de boer hem 14 dagen in de kost houden; de kosten moeten later worden terugverdiend. Blijft hij langer ziek dan staat het de boer vrij om hem in de kost te houden of niet; blijft hij dan moeten de kosten terugbetaald worden.

Uit de Werkgroep Transportaktes door Anton van Nostrum

Een late kruisridder?

(Archief Eemland, Amersfoort Stadsgerecht 436-4, folio 40) dd: 23-02-1553

Meester Peter Zoest ende Dam zijn echte huysvrouw als burge ende principael voor Jan Foryer ende Anthonia zijn huysvrouw. In voldoeninge van zeker willige acte van condempnatie shoofs van Utrecht, bekenden schuldich te weesen Cornelis Ghijsbertszone Hoof, smit tUtrecht, die somme van elff hondert karolus gulden van veertich grooten Vlaems tstück. Soe wanneer die voorn. Cornelis van Hyerusalem (Jerusalem) ten Heyligen Landt binnen Utrecht wederomme gecoemen sal zijn ende - aldaer geweest te zijn - behoerlick bethoon gebracht sall hebben, hyer onder verbyndende die voorn. comparanten haer persoonen ende goederen tot executie desselfs gerechts, versouckende int gundt voors. is gecondempneert te werden. Gehoort welck bekén ende versouck heeft voorn. gerecht de voorn. comparanten gecondempneert ende condempneert bij desen int geene des voors. is.

Actum den XXIIIen february XVc LIII, present Vincent van der Houve scholt, mr. Geryt van Schayck, Job van Nijvelt, scepenen, ende mij L. Botter secretaris.

Meester Peter Zoest en zijn vrouw Dam[Dammechien] als borg en opdrachtgever voor Jan Foryer en zijn vrouw Anthonia.

Om te voldoen aan een vrijwillige overeenkomst (acte van condempnatie) voor het Hof van Utrecht,

verklaarden zij 1100 karolusgulden schuldig te zijn aan Cornelis Gijsbertszoon Hoofft, smid te Utrecht. Wanneer genoemde Cornelis van Jerusalem in het Heilige Land naar Utrecht teruggekeerd zal zijn en daarvandaan een behoorlijk bewijsstuk heeft meegebracht, [pas dan] staan genoemde comparanten borg met hun persoon en goederen tot executie van dat gerecht. Zij verzoeken hierin gecondemneerd te worden. Gehoord de verklaring en verzoek van de genoemde comparanten heeft het genoemde gerecht hen veroordeeld en worden zij bij dezen veroordeeld tot hetgeen voorschreven is.

Geen weesmeesters erbij

(idem, folio 50) dd: 19-04-1553

Cornelis van Grootvelt ende Angnyse zijn wijff hebben gemaickt ende geordonneert om sonderlinge saicken hem daertoe moverende als recht ende oirdel wijsden, dat die oudtste van haer kynderen die de Heeracker goederen van Grootvelt in Betuwen te Lynden gevueren zal nae doode van Cornelis voornoemt, dat die onterft zal weesen van haerluyder ander goederen in den gerechte van Amersfoort geleegen, ordoneerde ende maickte voorts die voornoemde Grootvelt Angnyes sijn huysfrouw momber over haer beyder kynderen om al die goederen van hem te regneren ende te administreren zonder den weesmeesteren oft ymandt anders rekeninge te doen oft inventaris te leveren.

Actum den XIXen aprilis XVc LIII, present de scholt, Rees, Nyevelt ende mij Botter secretaris.

Cornelis van Grootvelt en Angenies verklaren als recht, dat de oudste van hun kind-eren na de dood van Cornelis de Heerackergoederen in Lienden in de Betuwe verkrijgen zal.

Het oudste kind zal daardoor onterfd zijn van de andere goederen gelegen in Amers-foort.

Verder benoemt hij Angenies, zijn vrouw, tot voogd over hun kinderen om al die goederen te besturen en de administratie te verzorgen zonder de weesmeesters of iemand anders verantwoording af te leggen.

Weduwepensioen

(idem, folio 65v) dd: 29-12-1553

Geryt van Bijler Corneliss ende heeft gemaickt als recht ende oirdel wijsden Anna Aelts dochtere zijne toecommende huysfrouwe nae sijnre doot twintich keyzersgulden tsaers twintich stuver hollants voor elcke keyzersgulden gerekent tot haeren lieve ende zoe lange zij leven sal, vuyt alle sijne goederen tegenwoordich ende toecomende nae sijnre doot, beheltelick indyen sij ander echte huwelick dede dat dese lijftocht in sulck geval van geener weerde weesen sal. Actum XXIXen december LIII, present Westrenen, in absentie des scholten, scepenen ut supra.

Gerrit van Bijler Corneliszoon heeft vermaakt en maakt tot recht ter beoordeling der schepenen aan Anna Aeltsdochter, zijn toekomstige vrouw, na zijn dood 20 keizersgulden per jaar, elke gulden voor 20 Hollandse stuivers gerekend, op haar leven en zo lang zij leven zal, uit al zijn huidige en toekomstige goederen, behalve als zij (= Anna) een ander huwelijk aangaat dat dan deze lijftocht geen waarde meer zal hebben.

Dag van de Roos

(idem, folio 72v) dd: 06-03-1554

Roloff Bartszoon ende heeft beleeden Jacob Hermanss ende Metgen sijn wijff een erfelicke losrente van twee keyzers gulden twintich stivers hollants voor elcke gulden gerekent vuyt die huysinge en hoffstede staende in de Slijckstraet, daer aen die eene Henrick van Gessels erfgenamen ende aen die ander zijde Henrick Woutersss erfgenamen naest geleegen zijnde ende generalick vuyt alle sijne ander goederen tegenwoordich ende toecommende, te betaelen alle jaer opten Dach van de Rooze. Ende altijs te moegen lossen de penninck XVI ende mit die onbetaelde verscheenen renten nae beloop des tijts.

Actum den Vlen marcy XVc LIIII, present Vincent van den Houve scholt, Henrick van Rijn, Ghijsbert Vermaet scepenen ende mij Lodewijck Botter secretaris.

Een opmerkelijke feestdag deze Dag van de Roos. We kennen uit het Duitse taalgebied een Rosenmontag. Op deze carnavalsdag wordt in Keulen een enorme optocht georganiseerd met een hoog gehalte aan "Wein, Weib und Gezang". Het handboek der chronologie van Strubbe & Voet vermeldt Dominica Rosa (rosata) en dat is de vierde zondag van de 40-daagse vasten, naar het intredegezag (het introitus) van de zondagse hoogmis meestal zondag laetare genoemd. Nog niet tevreden over deze vondsten, toog ik aan het internetten. Welnu, het internet sprak tot mij het volgende.

Op de derde zondag vóór Pasen (zondag laetare) wijdde de paus vroeger in de Sint-Pieter te Rome elk jaar een gouden met diamanten bezette roos - als zinnebeeld van de deugdzaamheid - waarvan de gouden knoppen gevuld waren met welriekende balsem en muskus. Ze werd toegekend aan personen die zich voor de Kerk als "strijder voor het geloof" verdienstelijk hadden gemaakt.

Paus Leo IX (1002-1054) was de eerste die deze "roos van deugdzaamheid" verleende. Paus Urbanus II (1088-1099) - voorheen abt van Cluny en organisator van de eerste kruistocht - reikte in 1096 zo'n roos uit aan de hertog van Anjou (1052-1099). Ook verdienstelijke steden, staten en kloosters hebben die onderscheiding gekregen. Nog in de 19e eeuw stuurde paus Pius IX (1846-1878) een gouden roos naar

keizerin Eugénie van Frankrijk, de vrouw van Napoleon III.

In musea in München worden nog twee rozen bewaard. Een ervan werd op 16 maart 1562 door Pius IV (1559-1565) aan hertogin Anna, gemalin van de hertog Al-brecht van Beieren uitgereikt. De andere werd op 15 juli 1635 door Urbanus VIII (1623-1644) geschonken aan Maria Anna van Oostenrijk - de tweede echtgenote van Maximiliaan I van Beieren en later keurvorstin - bij gelegenheid van haar huwelijk. In 1554 viel bovenstaande Dag van de Roos op zondag 4 maart, de bewuste akte werd opgesteld op dinsdag 6 maart daaraanvolgend.

Bronnen: Diverse Duitse websites

Grotefend: Taschenbuch der Zeitrechnung

Mathieu-Rosay, Jean: De ware geschiedenis van de pausen

Strubbe & Voet: De chronologie van de Middeleeuwen

Roelvink, Frans: Middeleeuwse vorsten (PRO-GEN-bestand)

Uit de Werkgroep Notariële Aktes door Anje G. Bousema-Valkema

Verklaring van echte geboorte

Notaris Johan van Ingen AT 002a003, folio 208-208v dd. 15-04-1631

Otto van Bladel, schepen deser stad en Rijck Evertszn borger alhier oud omtrent 64 jaren verklaarden op verzoek van Johan Eyckhoudt, soone van zaliger Johan Eecholt in zijn leven borger en verwer alhier, dat de voors. Johan Eyckhout de jonge alhier binnen Amersfoort geboren is in echte bedde van Johan van Eeckholt ver-wer en Heyltgen van Bladel in haar leven echteluyden. Voor redenen van wetenschap verclaren de comparanten dat zij de voors. echteluyden den tijt van omtrent 30 jaren als borgers en inwoners gekent en dagelijks te haren huuse verkeert hebben. Zij willen dit te allen tijde met de eed gestant doen. Getuigen: Carel Chaudron en Frederick Jans van Ham.

Verkoop van landerijen te Hulshorst en hoff te Harderwijck

idem, folio 212v dd. 11-05-1631

Beertgen Jansdr huysvrouw van Beernt Aertszn, messemaker, borgerse en inwonerse alhier heeft met handen van haar man en gecoren mombor, dese mede comparerende, geaprobeert en geratificeert in kracht van deze volmacht en procuratie als de voorn. Beernt Aertszn voor Borgemeester Wenckum en Dedem tot Harderwijck op 27-09-1630 op Wouter Henricxzn van Elspeet heeft gepasseerd, over haar comparantes aenpart van landerijen tot Hulshorst gelegen en het vierdepart van hoff voor de Smeepoort der stad Harderwijck te verkopen en overdracht in behoorlijke forma te doen, penningen te ontvangen en voorts alles te doen, hetgeen zijzelf aanwezig zijnde zoude doen. Tot naarder confirmatie sij echteluyden beide alsnoch approberen die vercopinge voor haerluyder respectievelijke aenpaerten alrede bij Wolter Henricxzn van Elspeet, haerluyder gemachtigde aan en t.b.v. Henrick Pouwelszn en Evertgen Joachims echteluyden en hun erfgenamen gedaan op 15-12-1630. Gevende bij desen deselve procuratie om transport t.b.v. de copers en hun erfgenamen (indien die niet gedaan is) alsnoch te doen en verder alles anders te dien einde te doen hetgeen nodig wesen zal. Getuigen Willem Henricxzn Knoop en Gerloff Frederickzn.

Controle van de wollen lakens in de winkels van Amersfoort.

idem, folio 213v-214 dd. 25-5-1631

Lourens Gerritzn, borger ende weerd wonende in de Vergulde Swaen alhier te Amersfoort, oud omtrent 65 jaren, Otto van Bladel, schepen en lakencoper, oud 57 jaar en Jan Hermanzn, mede borger en lakencoper alhier, oud omtrent 31 jaren. Zij verklaren bij ware woorden i.p.v. bij eede ten verzoeke van Carel van Oostrum en in naam van Elisabeth Ghoes (Ghas) desselfs moeder, dat gedurende de vennitschappe van de pachtinge van de wolle laeckenen te Amersfoort tussen Thomas van Oostrum ende Jacob Henricxzn opgerecht, denselven Thomas van Oostrum ende Jacob Henricxzn van Rhenen gedurende haerluyder leven ende nae henluyder overlijden den respectieve soone van Thomas van Oostrum en Henrick Jacobzn des voorn. Jacob van Rhenen soon ter gewoonlijker tijden van de peijlinghen der wolle laeckenen alhier te Amersfoort gewoon sijn geweest haeren ter presenteren in de respectieve laeckenen winckels ende aldaer de opschrijvinghe en peijlinghe derselver laeckenen te doen, sonder dat ijemant anders van Utrecht daerinne heeft gevaceert gehad, seggende de voors. comparante Lourens voor redenen van wetenschap dat de voorn. Thomas van Oostrum ende Jacob Henrickzn van Rhenen ende naer derselver afsterven haere voors. respectieve soonen telcken tijde van de peijlinghen tot sijns comparants huijsinge sijn gelogieret geweest ende de voorn. comparant Otto van Bladel en Jan Harmanzn dat sij de voorn. respectieve personen soo in haere laeckenwinckels als in de andere respectieve wijncels alleen peijlinghen gesien hebben gehad. Zij willen dit, indien versocht met de eed gestant doen. Carel van Oostrum verzoekt hiervan deze akte op te maken. Gedaan ter woonplaatse van Otto van Bladel. Getuigen: Peel Maeszn en Anthonis Brits.
N.B. De akte is niet ondertekend!

Een belangrijke erfenis
idem, folio 217v d.d. 13/23 juni 1631

Mr. Jacob Hooft, advocaat verklaarde dat hij als man en voogd van Joffer Margareta du Quesnoij zijn huysvrouw ontvangen te hebben uit handen van Hillegondt Cornelisdr. sijn huysvrouw's oude moeye de som van 8000 gld. in aflossing van de helfte van de rente van 1000 gld. jaerlicx, bij Mr. Reynier van Amsterdam zaliger gelegateert aen Maria Cornelisdr. sijn suster haer leven lanck gedurende ende na haer aflijffigheid aan des comparantes voors. huysvrouw voor de ene helfte, volgens de inhoud vant testament van de voors. Mr. Reynier van Amsterdam van date de naestlesten december 1613.

- nog verklaarde hij sekerlijk te weten dat gelijke 8000 gld. bij de voorn. Hillegont Cornelisdr. zijn betaald aan Cornelis Soldou (Seldou) sijns comparantes voorn. huysvrouw's oom en aflossing van de wederhelfte van de voors. rente van 1000 gld. jaarlijks.

- ten leste verklaart hij mit desen vastelijk te geloven dat Jan van Wijninghen d'oude en Jan van Wijninghen de jonge als mans en voogden van Margareta van Opmeer en Eva van Opmeer hun resp. huysvrouwen, mede ieder gelijke 8000 gld. vandeselve Hillegont Cornelisdr. hebben ontvangen tot aflossing van een gelijke rente van 1000 gld. jaarlicks bij de voorn. Mr. Reynier van Amsterdam gelegateert aan Elisabeth Cornelisdr. haar leven lanck gedurende en na haer aflijffigheid aen de voorn. Margareta van Opmeer ende Eva van Opmeer haer dochters volgens het voors. testament van deselve Mr. Reynier van Amsterdam. Getuigen Peel Henricxzn Roest en Henrick Peelen.

Niets dan goeds over Jan Buijs
idem, folio 219v d.d.8-7-1631

Compareren voor de notaris de E. Henrick van Zevender en Johan van Dashorst en Gerrit Aertszn, borgers alhier, waardich van gelove, en verklaren bij manne waerheyt in plaats van eede ter requisitie van Jan Buijs Peterszn dat hun comparanten wel bekend is dat de voorn. Jan Buijs is geboren van ouders, sijnde van eerlicke geslachte en dat de voorn. Jan Buijs sich altijts eerlick en getrouwelick heeft gequeten en gecompoteert. Dat oock Jan Buijs nog in leven heeft sijns vaders suster, sijnde een eerlicke oude maecht van dewelcke deselve Jan Buijs mede erfenisse heeft te verwachten, sulcx dat op de selve jongeman, als van echte ouders geboren, nijet en valt te seggen en van hem en zijne comportedement alles goets en deucht is te verwachten. 't Geen voors. is willen de comparanten te allen tijde met de eed affirmeren, waervan Jan Buijs versocht acte, is dese. Getuigen Henrick Aertszn van Os en Cornelis van Ingen.

Erfenis van grootmoeder waaronder landerijen in de Over-Betuwe
idem, folio 229-229v d.d. 15-9-1631

Henrick Nooijen, inwoner alhier en bekende zijne nakinderen, te weten Geraerdt Noijen, Wolterken Noijen en Wijchmoetgen Noijen geprocreëert bij wijlen Luijtgen Dibbits, sijn overleden naevrouwe, van haar moeders wegen te competeren 6 margen lants tot Drijel gelegen genaempt Den Ham, noch een margen boomgaerts mede tot Drijel gelegen. Item drie margen landts genaempt het Oostervelt tot Hervelt, tesamen in Over-Betuwe gelegen. Nog een rentebrieff tot Arnhem gevestigd in een huys staende in de Cortestraet inhoudende 100 rijnse goldgulden, ende nog 1200 guldens Hollants tot 20 stuivers 't stuck in gereeden gelde off suffisante obligatien. Bekende nog de comparant sijn voors. 3 naekinderen te competeren de 3/4 parten aen een erff ende goet gelegen tot Hees, eensdeels onder de Gerechte van Soest ende anderdeels onder de gerechte van Seijst behorende waervan Gerrit Nooijen sijn oudste soon geprocreëert bij sijn vorige huysvr. Wolterken Jans het 1/4 part toebehoort op welke erf den comparant geene actie is competerende, onder conditie nochtans dat sijns comparantes voorsoon ende die 3 naekinderen off haerluyder erfgenamen tesamen gehouden sullen zijn het voors. erff tot Hees gelegen na sijn comparantes dood, ijder haerluyder anpart off gedeelte vandien wederom in te brengen, in collatie ende lotinge. Alle welke voors. goederen de comparante sijn voors. 3 naekinderen voor derselver moeders goet belijt ende bekent heeft uitgezondert 't 1/4 part aenden erve tot Hees, 't welck Gerrit Nooijen sijn voorsoon bij aencoop toebehoort. Van all 't welck Gerrit Nooijen de oude, Gerrit Nooijen de jonge Mr. Johannes van Dijck (tekent Jan Maertensoon van Dijck), doctor medicine als man en voocht van Wolterken Nooijen in de voors. qualite voor haeren selven ende hemluyden sterckmakende voor Wijchemoetgen Nooijen, haerluyder suster, wesende innocent, alle mede comparerende ende de voors. bekentnisse accepterende versochte acte, dewelcke is dese. Getuigen Aernt van Wijnbergen en Geerlof Frederickszn.

Op de markt kan men veel verhalen
idem, folio 233v- 234 d.d. 11/21-11-1631

Voor notaris Johan van Ingen compareerde Lambert Butseler, weerd in de Engel alhier, waerdich van gelove en heeft bij ware woorden in plaats van eede, ter requisitie van Gijsbert Janzn Camerick, borger tot Wourden (Woerden?) verclaert dat omtrent over 't jaar geleden te sijnen huuse gecommen sijn de voorn. Camerick met sijn soon en vrunden (familie) dat aldaer 't sijnen huuse medevergadert waren, Marrichgen Gijsberts van Bunschoten met haer swager en andere vrunden, dat aldaer tussen deselve vrunden gesproeken is van een huwelick tussen de soon van de voorn. Camerick en Marrichgen Gijsberts voorn. Dat dan deselve partijen over 't voors. huwelick dier tijt nyet en condon accorderen alsoo de vrunden van Marrichgen Gijsberts tot 't voors. huwelick nyet wilden verstaen dat Joost woonende te Amsterdam, neve van Marrichgen [hier staat doorgestreept: deselve Marrichgen, sijne nicht affgenomen de trouwrync die deselve Camerick soon aen Marrichgen hadde gegeven dewelcke] een golden rinck op de aerde neder gesmeten heeft en des voors. Camerick volck hem comparant bevolen hebbe deselve op te nemen en die bij hem comparant als weerd in bewaringe genomen, alsnoch onder hem comparant berustende is. Verclaerde wijders dat de twee soonen van de voorn. Camerick tot sijns getuyges huuse gecommen sijn in Julio off Augustus 1631 laestleden om te vernemen waer de voorn. Marrichgen Gijsberts woonachtig soude mogen sijn. Hij getuyge sulcx niet wetende, des anderen daegs sijnde mercktdach gevraecht heeft aen die van Bunschoten, dewelcke hem getuyge seyden dat sij tot Amsterdam in de craem was leggende van een jonge soon, bij de voorsoon van de huysvrouw van Joost, neeff voorn., aen haer Marrichgen verweckt met dewelcke Marrichgen getrouwt soude sijn, waervan de voorn. Camerick versocht acte, welke is desen. Getuigen Harman Jacobzn, vleyshouwer en Cornelis van Ingen.

Vermoord in Amersfoort (vervolg) door Anton van Nostrum

Amersfoortse bronnen vermelden dat Dirk Martens de Gruyter - de hoofdpersoon uit ons vorig verhaal (zie het septemhernummer 2005) - overleed na een flinke knokpartij in een herberg in de Krommestraat. De oorzaak hiervan bleek een begerenswaardige vrouw met geld te zijn. De overledene was afkomstig uit Boxtel.

In de archieven van de Boxtelse schepenbank bleek echter maar weinig over hem te vinden te zijn. Wel vond ik daar meerdere keren verwijzingen naar Oirschot bij personen met de naam Gruijters of De Gruyter. Nu wil het geval dat begin 2005 onze zusters en broeders van de NGV-afdeling Kempen- en Peelland een Jubileum-DVD hebben uitgebracht met daarop regesten van alle aktes van het Oud Rechterlijk Archief van Oirschot vanaf 1540 tot en met 1640. Daarin vond ik een groot aantal aktes over de gezochte familie. Dirck Marten Sgruijters ('s-Gruijters) - zoals hij daar genoemd wordt - ontmoeten we voor het eerst in de archieven van Oirschot op 31 maart 1540. In een akte belooft hij aan Dirck Henrickzn Dielissen 16 gulden te zullen betalen vóór Maria Lichtmis a.s. (2 februari 1541). Waarom hij dat bedrag moest betalen, wordt niet in de akte vermeld.

Nauwelijk zes weken later, op 9 mei, moet Dircks vader - Marten Gruijters - een ruzie van zijn zoon rechtbreien. Die heeft kennelijk gevochten met Rutger Huijskens. Rutger ligt ziek op bed maar is goed bij zijn verstand. Hij verklaart dat Marten 's-Gruijters, die optreedt namens zijn zoon Dirck, hem volledig schadeloos heeft gesteld inzake de kwetsuren die hij op-gelopen heeft bij een meningsverschil en een gevecht met diens zoon Dirck. Indien het mocht gebeuren - hetgeen God verhoedde - dat Rutger komt te overlijden, dan zal zijn familie geen wraak nemen of geld eisen of hem aansprakelijk stellen.

'Zoenen'

In 1542 is het weer raak. 'Lieve' Dirck heeft weer eens gevochten, nu met Marten Gerits Switten en wel zodanig dat deze overlijdt. In april van genoemd jaar moet Marten Gruijters, via een zogenaamde zoenbrief de misdaad van zijn zoon Dirck in der minne schikken met Gerart Gerarts Switten, de vader van de vermoorde man. Er zijn drie raadgevers en zes bemiddelaars, waaronder een kannunik van de Sint-Peterskerk te Boxtel en een der schepenen van Oirschot. Na beraadslagingen wordt het volgende overeengekomen.

Voor het zieleheil van de vermoorde man zal Dirck de Gruijter tien zielmissen laten doen voor tien stuiver. Hij zal verder vijf waskaarsen, elk van een pond, schenken aan de kerken van Boxtel, van Best en van Oirschot. In drie termijnen zal hij 70 zoenguldens moeten neertellen waarvan de raadgevers telkens twee gulden zullen ontvangen.

Verder moet Dirck als misdadiger de familie van de vermoorde persoon tot en met het derde geslacht ontwijken waar dat mogelijk is. Als hij in een herberg komt waar ook familieleden van de vermoorde man zijn, dan is hij verplicht zijn pot bier meteen uit te drinken en te vertrekken. Ook moet Dirck de uitgaven voor verteringen door vrienden en familie van de vermoorde persoon - tijdens de onderhandelingen gedaan in herberg De Leeuw - betalen.

In dergelijke zoenbrieven is het gebruikelijk dat ter genoegdoening een openbare boetedoening in een lang wit kleed in de plaatselijke kerk werd geëist. Dit wordt hier niet vermeld. Ook de gebruikelijke en gevaarlijke reis naar een verre bedevaartplaats - bijvoorbeeld Trier of Santiago de Compostella - blijft achterwege.

Hoge lasten

De geldelijke lasten zijn kennelijk erg hoog voor de familie Gruijters. Vader Marten Gruijters verkoopt in 1544 een hooibeemd, gelegen onder Best dat toen bij Oirschot hoorde, aan Henrick Peter Ghijben. Ook zijn zoon Dirck probeert in mei 1545 zijn lasten te verlichten. Hij verkoopt dan zijn aanspraken die hij heeft of nog zal krijgen inzake de roerende goederen van de erfenis van Agnes, de weduwe van Wouter Peter Gerits. De kopers zijn Henrick Wouters en Jan Peters. Zoals we al gezien hebben, was Henrick Wouters de zwager van Dirck Martens Gruijters. Wouter Peter Gerits zal de vader van Henrick Wouters zijn. De overleden vrouw Agnes moet dus de schoonmoeder van Dirck Marten Gruijters zijn, met andere woorden: in mei 1545 moet Dirck dus getrouwd geweest zijn.

Op dezelfde datum in 1545 machtigt Dirk zijn zwager Henrick om namens hem van een drietal personen 32 gulden te incasseren. Dit geld hadden zij eerder beloofd te betalen in een akte voor poorters van Den Bosch wegens de aankoop van hout.

Verder machtigt hij zijn vader Marten Gruijters om tijdens zijn afwezigheid zijn zaken te behartigen en datgene te doen wat hij zelf ook gedaan zou hebben.

De aktes geven de indruk dat Dirck Gruijters probeert schoon schip te maken en zijn schulden probeert af te lossen. Zijn geplande afwezigheid doet vermoeden dat hij van plan was naar het leger te vertrekken. Uit de volgende akte blijkt dat hij ook daadwerkelijk voor langere tijd afwezig was. Op 14 maart 1546 moet de familie Gruijters weer een stuk beemd onder Best verkopen. Een ander stuk akkerland wordt gebruikt als onderpand om deze verkoop te ondersteunen. Deze transactie wordt bevestigd en goedgekeurd door Marten Goijaert Gruijters.

Ook binnen de familie Gruijters en aanverwanten gaat het rommelen. Zoals blijkt uit enkele aktes, had Marten Gruijters het juridisch aan de stok met zijn zwager Adam Marcelis Weijlants en wel zo hevig dat de Raad van Brabant - het hoogste rechtscollege in het hertogdom Brabant - er aan te pas moest komen. Op 27 oktober 1548 worden Dirck Martens die Gruijter, Cornelis Thomassen van Beeck en Jacop Bernaerts gemachtigd de familie te vertegenwoordigen. De machtiging wordt aan hen samen en aan ieder afzonderlijk gegeven om voor de kanselier van de Raad van Brabant te verschijnen. Er loopt daar een verzoek tot herziening (cassatie) van de kwestie tegen Adam Marcelis Weijlaerts, de man van Elisabeth Dirck die Leege. De gemachtigden dienen daarbij alles te doen hetgeen in het belang der zaak is.

Ook de tegenpartij komt in actie. Op 23 november 1548 benoemt Adam Marcelis Weijlaerts, man van Elisabeth Dirck Slegen ('s-Legen/ die Leege), enkele procureurs om namens hem te verschijnen voor de kanselier van de Raad van Brabant om zijn zaak te behartigen die hij daar heeft lopen tegen Marten Gruijters en diens kinderen die als gedaagde partij zijn opgeroepen. De gemachtigden dienen daarbij alles te doen hetgeen in het belang der zaak is en hetgeen hijzelf als opdrachtgever ook gedaan zou hebben. Waarover deze zaak handelde wordt niet in de machtigingen vermeld.

De erfenis

Een half jaartje daarna, namelijk op 26 april 1549 wordt er echter een erfdeling beschreven zodat de rechtszaak bij de Raad van Brabant waarschijnlijk daarmee te maken zal hebben. De familie De Leege verdeelt de goederen die ze hebben geërfd door de dood van Elisabeth Dircks Slegen en waarover "een minnelijk akkoord" is gemaakt.

Uit de akte blijkt dat Elisabeth die Leege tweemaal getrouwd was geweest. Alhoewel dat nergens genoemd wordt, zal dat de basis geweest zijn voor het conflict over de verdeling van de erfenis tussen de treurende tweede echtgenoot en de nakomelingen van de beide zusters van Elisabeth.

Elisabeth moet goed in de slappe was gezeten hebben. Haar tweede man Adam erft het vruchtgebruik van een huis met de bijbehorende stukken grond (gelegen te Aerle onder Best), terwijl zijn stiefdochter Jenneke het erfrecht daarvan krijgt. De andere partij - aangevoerd door Marten de Gruijter - krijgt twee huizen en de grond, bestaande uit akkers en beemden, waarvan er één "rijdende" is. Voor zover ik weet is de uitdrukking "rijdende beemden" typisch Meierijs. Als een stuk beemd om een of andere reden niet eerlijk verdeeld kon worden - bijvoorbeeld omdat er slechte stukken in zaten - dan verdeelde men het stuk eenvoudigweg in een voorste en een achterste deel. De verkrijgers wisselden dan elk jaar van eigendom. Bij verkoop van dit recht op het voorste of het achterste deel wordt altijd vermeld "dat de beemd rijdende is" tegen Jantje, Pietje of Klaasje. Voor de genealoog in de 21e eeuw kan zo'n omschrijving wel eens een doorbraak zijn om oude familiebanden aan te tonen. Maar dit even ter zijde. Verder wordt in de erfdeling nog vermeld dat Dirck Martens Gruijters een bedrag van 190 gulden krijgt dat door de andere erfgenamen moeten worden opgebracht, in die tijd een vorstelrijk erfdeel van tante Elisabeth!

Deze aktes zijn genealogisch erg belangrijk omdat precies omschreven staat hoe de samenstelling van de familie was (zie schema): Vader Marten Gruijters was getrouwd en had vier kinderen, te weten Dirck, Goyaert, Willem en Conegonde, allen verwekt bij Gijsberten dochter van wijlen Dirck die Leege. Conegonde is getrouwd met Jan Goyaerts. Verder worden nog Jan Henrick Gielissen en Ansem Willems, man van Anne Henrick Gielissen, genoemd.

Overleden

Op 1 september 1551 verklaren Marten die Gruijter en Henrick Wouter Peter Gerits namens de wettige kinderen van wijlen Dirck, zoon van Marten die Gruijter, dat de erfgenamen van wijlen Elisabeth Dircks Leegen ten behoeve van de genoemde kinderen aan hen een bedrag van 190 gulden hebben betaald. Deze akte werd opgesteld een week of zes na de noodlottige gebeurtenis in Amersfoort.

Belangrijker dan het genoemde kapitaal is het feit dat Dirck op die datum overleden bleek en dat hij wettige kinderen naliet, dus getrouwd was! Zoals we uit de Amersfoortse akten weten, was Dirck Gruijters op 9 juli 1551 in de Amersfoortse binnenstad gemolesteerd waarna hij was overleden. In de akten staat verder dat 'Dirck die Gruyter, diewelcke noch een ongehuwde man was - geen wettachtige huysvrouw getrouwt hebbende - een oge geslaegen hadde op Willemptgen een natuerlicke dochter van zalige Goert die Wijse ende deselfde doen aensoecken te huwelicke state omme te werden sijne getrouwde wijff.' Zo zo! In Brabant vrouw en kinderen achterlaten en in Amersfoort een jonge meid proberen te versieren. Of was hij alleen uit op haar erfenis? Iedereen was er kennelijk van op de hoogte dat Willemptgen wel wat achter de hand had, want in het rechtbankverslag van het stadsgerecht van Amersfoort hebben we kunnen lezen dat haar vader Goert van plan was 'mitte selve sijne dochter in medegaven te geve zeeckere merckelicke goede somme van penningen.' Medegaven zijn huwelijks giften. Zij was dus een aantrekkelijk bruid met poen.

Vier kinderen

Ook uit andere aktes blijkt zonneklaar welke huwelijks staat Dirck Gruijters bezat. De familie Wouters uit Oirschot maakt na het overlijden van Wouter Peter Gerits een verdeling van de erfenis. Deze boedelscheiding is gedateerd 24 augustus 1552.

'Henrick Wouter Peters, namens diens vader Wouter Peters. Verder Denis, Geerit, Wouter en IJken, broers en zusters, allen minderjarige kinderen van Dirck Martens die in de plaats staan voor hun moeder Anna, dochter van Wouter Peters en die vergezeld zijn van hun voogden Goijaert Marten Gruijters en Philips Henrick Jacops, hebben een boedelverdeling gemaakt inzake het bezit dat ze hebben geërfd bij de dood van Wouter Peter Gerits.'

Dirck Martens Gruijters was dus getrouwd met Anna Wouter Peters en had vier kinderen.

Bij deze verdeling krijgt Henrick Wouter Peters onder andere een huis met tuin, grond etc. gelegen in Oirschot in de hertgang Spoordonk.

De kinderen van Dirck Marten Gruijters namens Anna Wouter Peters en in aanwezigheid van hun voogden verkrijgen onder andere het huis met schuur, een akker etc. gelegen in Best in de hertgang Aerle.

Ruim een jaar later, op 1 september 1553, volgt er in de familie Wouters een tweede boedelscheiding waarbij de roerende goederen, waardepapieren en verdere rechten verdeeld worden.

Een bedroefde weduwe?

Andermaal slaat het noodlot toe in huize Gruijters: de weduwe van Dirck Gruijters overlijdt. Op 5 december 1554 volgt de boedelscheiding: 'Deenis, Gerit en Wouter, broers en hun zuster IJken zijnde allen wettige

kinderen van wijlen Dirck zoon Marten Gruijters verwekt bij Anne dochter van wijlen Wouter Peter Gerits, met genoemde Marten Gruijters en Henrick Wouter Peter Gerits als hun gekozen voogden, hebben een boedelverdeling gemaakt van het navolgende bezit dat ze hebben geërfd bij de dood van genoemde Dirck en Anne.'

Anna Wouters is dus eind 1554 overleden, misschien wel als gevolg van de moeilijk te verwerken moord op haar man. Gezien de vermelding van de beide voogden moeten toen de kinderen nog minderjarig geweest zijn, dat wil zeggen onder de 25 jaar. Uit de boedelscheiding blijkt verder dat Anna Wouters als alleenstaande weduwe met vier kinderen niet onbemiddeld achtergebleven was.

Geerit verkrijgt het huis onder Aerle in Best, met de tuin en enkele stukken land. De andere bezittingen worden gelijk verdeeld tussen Denis, Wouter en IJken.

Op 18 november 1556 spreekt Cornelis zoon van Peter Henricks als man van IJken dochter van wijlen Dircks de Gruijter zijn dank uit aan Henrick Peter Gerits als voogd vanwege het beheer van het bezit van de minderjarige kinderen van wijlen genoemde Dirck de Gruijter voor zoveel hem Cornelis als echtgenote van zijn vrouw dat aangaat.

De akte heeft verder wel iets weg van huwelijksvoorwaarden. Er wordt over en weer met bedragen geschoven en Cornelis neemt kennelijk wat schulden over waarvoor hij een jaar lang gratis op het huis te Aerle mag blijven wonen. De andere kinderen van genoemde Dirck de Gruijter gaan hiermee akkoord. Vermeldenswaard is nog dat aan zoon Wouter Dircks een bedrag van 24 gulden wordt betaald, welk bedrag de voogden hebben uitgegeven voor een reis naar Leuven.

Op 19 januari 1557 tenslotte worden de laatste restantjes aan renten en rechten van de boedel van Wouter Peter Gerits verdeeld onder de erfgenamen. De kinderen Denis, Gerit en Wouter worden nog steeds minderjarig genoemd.

Op 16 juni 1557 'vernadert' Willem Marten Gruijters een akker De Hermans Braeck. Vernaderen is hetzelfde als naasten. Familieleden van een verkoper van onroerend goed bezaten het recht van naasting of vernadering als zij 'nader in den bloede' tot de verkoper stonden dan de koper. Men hoefde de koper alleen maar 'schadeloos' te stellen om het goed in de familie te houden.

Op genoemde datum hadden de voogden over de minderjarige kinderen van wijlen Jan Jan Aerts die akker verkocht aan Willem Wouter Jacobs. Nog dezelfde dag probeert Willem de akker - die hij dus met het recht van vernadering verkregen had - door te verkopen aan Gijsbert Gijsberts Hoppenbrouwer. Blijkens een aantekening in de marge is de hele transactie echter met instemming van de partijen niet doorgegaan. Waarschijnlijk heeft Willem zijn recht van vernadering met handgeld laten afkopen.

De gezamenlijke kinderen van Dirck Gruijters kom ik voor het laatst tegen in 1559, deze keer niet als partij of comparant maar bij de beschrijving van de belendende percelen, zodat ik aanneem dat ze omstreeks 1560 meerderjarig geworden zijn, getrouwd zijn of de 'wijde wereld' ingetrokken zijn. Maar daar heb ik geen verder onderzoek naar gedaan.

Bronnen

Natuurlijk konden niet alle gegevens tot in detail verwerkt worden. Wie het allemaal nog eens na wil lezen kan onderstaande bronnen raadplegen in het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) voorheen Rijksarchief in Noord-Brabant (RANB) of de regesten daarvan op de Jubileum-CD van de NGV-afdeling Kempen- en Peelland raadplegen.

Boxtel ORA 65-fol. 9v en 17v;
Oirschot ORA 134A-fol. 48v en 63v
idem 134C-fol. 45v;
idem 135A-fol. 2v;
idem 135B-fol. 34r;
idem 135B II-f 28v;
idem 136A-fol. 101v en 106r;
idem 136B-fol. 57v;
idem 137A-fol. 60r;
idem 137A II-fol. 16v;
idem 137B-fol. 70v en 109v;
idem 138A-fol. 9r, 31v en 102r;
idem 138A II-fol. 4v, fol. 58v, 65v en 74r;
idem 138B-fol. 34v.

Windowsversie van zoekprogramma Klapper door Ton te Meij

In de negentiger jaren heeft de afdeling Computergenealogie van de NGV (Nederlandse Genealogische Vereniging) het programma GensDataKlapper (GDK) uitgebracht. Dit programma werkte onder DOS. Aangezien Windows de huidige norm is geworden, ontstond een noodzaak van een zoekprogramma GensDataKlapper voor Windows. Onlangs is GDKW uitgebracht, GDK-Windows, een zoekprogramma voor de genealoog die de computer als hulpmiddel gebruikt.

Sinds de komst van de computer is er behoefte om de computer te gebruiken bij de genealogie. Het tijdrovende en vermoeiende zoeken is met de komst van de computer verleden tijd geworden. Dat wil nog niet zeggen, dat genealogie geen tijd kost. De tijd wordt op een andere manier besteed met een beter en effectiever resultaat. GDKW is ontwikkeld voor de genealoog die de computer als hulpmiddel gebruikt. Genealogische bestanden kunnen doorzocht worden zonder dat verschillende schrijfwijzen het zoekresultaat beïnvloeden. Het maakt niet uit hoe de voornamen of de patroniemen geschreven zijn, GDKW vindt ze door een uitgekende software. Met dit programma is het mogelijk om in getranscribeerde (naar de computer vertaalde) bronnen te zoeken naar personen op voornaam en/of patroniem en/of familienaam. Op zichzelf niet zo bijzonder voor een zoekprogramma. Maar met GDKW worden - na het ingeven van de voornaam en/of patroniem en de zoekperiode - de inschrijvingen met alle afgeleide namen van die voornaam en/of patroniem opgezocht in het bronbestand en weergegeven. Voorwaarde is wel, dat de bronbestanden waarin gezocht gaat worden aan een speciaal formaat moeten voldoen. De NGV levert zelf daartoe al circa 350 bronbestanden in zogenaamd klapper-formaat.

Een voorbeeld. U zoekt een Dyerck Symons Uijtenbogaert als vader van één of meerdere dopelingen. U vult in het zoekprogramma het volgende in. Voornaam: Dyerck, patroniem: Symons, familienaam: ..., kenletter: v (staat voor vader), beginjaar: ... en eindjaar: ... van de zoekopdracht. Tevens kruist u de bronbestanden aan waarin u wilt zoeken. De familienaam kan men in de perioden van de 17e en 18e eeuw beter niet invullen omdat die in originele inschrijvingen niet altijd is opgenomen. U vindt dan waarschijnlijk met het bronbestand en de datum vermeld alle inschrijvingen met de vaders: Dyerck Symons Uijtenbogaert, Dirk Simons, Hendrik Sijmons Uitenboo-gaert en alle andere varianten op de namen Dirk en Simon. U kunt met deze gegevens dan via de archieven in de originele bronnen een en ander verifiëren.

Naast deze mogelijkheid kunt u met dit programma ook op tekst zoeken en bladeren in tekstbestanden, het GDKW-afkortingenbestand en in klappers. GDKW is een goed zoekprogramma voor de genealoog. Het programma heeft weinig beperkingen. Een grote beperking is het geringe aantal klapperbestanden. Als er geen klapperbestand van een genealogische bron beschikbaar is, dan kan GDKW ook niet zoeken. De klapperbestanden worden door gebrek aan vrijwilligers tot nu toe alleen van de DTB-boeken gemaakt. En bovendien kunnen we niet van alle plaatsen de DTB-boeken aanpakken, hoewel we dat wel graag zouden willen. U kunt zoeken in de beschikbare klapperbestanden (<http://com-putergenealogie.ngv.nl>). Het programma wordt uitgegeven op een CD-rom tesamen met 345 bronbestanden door de NGV te Weesp. Voor meer informatie <http://compu-ter-genealogie.ngv.nl>

De NGV-afdeling Computergenealogie

De afdeling Computergenealogie van de NGV wil de individuele genealoog ten dienste zijn bij genealogisch onderzoek en bevordert dit onderzoek door middel van de mogelijkheden die de automatisering biedt. De afdeling geeft het tijdschrift GensData uit met onderwerpen die verband houden met de automatisering op het gebied van de genealogie. Daarnaast ontwikkelt zij programmatuur, bevordert het de geautomatiseerde ontsluiting van genealogische bronnen en biedt of verwijst naar geautomatiseerde genealogische bestanden. Daarnaast geeft de afdeling voorlichting en cursussen over het gebruik van geautomatiseerde middelen bij het onderzoek naar en het vastleggen van genealogische gegevens. Regelmatig worden afdelingsbijeenkomsten en landelijke genealogische computerdagen georganiseerd. Ten slotte biedt de afdeling ondersteuning aan de Nederlandse Genealogische Vereniging op het gebied van de automatisering en stelt voor de andere afdelingen serverruimte beschikbaar.

Boekennieuws door Ton Hartman

Van 't Klooster en Van Klooster door de eeuwen heen
door G.J.M. Derks, H.A. van Hees, A.W.K. van 't Klooster, L.F. van der Linden.

Onder deze titel is een verhalenbundel verschenen die over de familie Van 't Klooster en Van Klooster vertelt. Deze omvangrijke familie wortelt in het Eemland en de oudste generaties vinden we terug in Soest. Het boek is uitgegeven door de historische verenigingen van Eemnes, Hoogland en Soest. De genealogische werkgroepen van deze verenigingen hebben jarenlang genealogische en aanvullende informatie rond deze familie verzameld - een waar monnikenwerk - om eigenlijk tot de conclusie te komen dat door de enorme omvang van de familie een volledige beschrijving niet mogelijk is.

Toch is dit boek niet zomaar een verzameling van wat losse verhalen. Het is een logisch opgebouwd geheel dat niet alleen de directe nakomelingen en stamboomonderzoekers het nodige leesplezier te bieden heeft, maar ook een aanrader is voor eenieder die enigszins in de geschiedenis van het Eemland is geïnteresseerd.

Na de inleiding vervolgt het boek met de geschiedenis van de boerderij 't Klooster in de Kerkebuurt te Soest waaraan de familie haar naam ontleent. De eigendoms- en bewoningsgeschiedenis van bijna 400 jaar is nageplozen en eindigt bij de huidige bewoner, een bekende Nederlander.

De beschrijving van de oudste generaties begint bij de bewoners van 't Lange Huijs in de Birkte te Soest, ook een kloosterboerderij. De namen van de stamouders - Henrick Jansz en Rijckgen, beiden rond 1550 geboren - worden genoemd in een notariële akte van 1612. Dit echtpaar had zes kinderen. Daarvan bewoonde één zoon de boerderij 't Klooster; zijn nageslacht noemde zich later Van 't Klooster. Veel genealogen met voorouders in het Eemland - ook zij die zelf geen Van ('t) Klooster heten - zullen bij hun onderzoek terecht komen

Ook de Van ('t) Kloosters die in Eemnes, Hoogland en Isselt (buurtschap, vroeger behorend tot de gemeente Soest, thans Amersfoort) woonden, worden uitgebreid beschreven. Opmerkelijk detail is dat zij bijna allemaal afstammen van Antje Hendriks van 't Klooster die gehuwd was met Gerbrand Peters. De nakomelingen van dit echtpaar noemden zich eveneens Van ('t) Klooster! Weliswaar was Antje op boerderij 't Klooster geboren en opgegroeid, echter de afstammelingen die de naam gingen dragen, hadden geen binding met de kloosterboerderij!

Een artikel over de verspreiding van de familie leert dat het zwaartepunt, na bovengenoemde plaatsen, ligt in het Gooi en in Amsterdam en omgeving.

Vermakelijk is het verhaal rond de buitenechtelijke kinderen van Klaasje Kakel. Het is bekend dat de naam van de vader Gijsbert van 't Klooster is. De onderzoekers kwamen erachter dat er in die tijd (1781-1788) twee mannen bekend waren met die naam, maar kunnen de juiste vader niet met zekerheid aanwijzen. De in het artikel vastgelegde discussie met argumenten geeft een goed beeld van wat er bij stamboomonderzoek meespeelt.

Bij sommige mensen leeft het idee dat de familie Van ('t) Klooster uitsluitend een boerenfamilie is. Dat dit niet het geval was, blijkt uit de laatste drie opgenomen verhalen waarin Van ('t) Kloosters met geheel andere achtergronden aan bod komen. Daarbij worden ook wat minder fortuinlijke familieleden beschreven die in het armenhuis of een (her-op-voedings-)kolonie verbleven.

Het boek wordt besloten met verschillende genealogische schema's die samen dertien of veertien generaties beslaan. De schema's zijn kort samengevat en verdeeld over verschillende pagina's waardoor enige genealogische ervaring vereist is bij het lezen daarvan. De bronvermelding is vrij summier, doch dit komt de leesbaarheid wel ten goede.

Het boek telt 160 pagina's en kost € 12,50. Het is verkrijgbaar bij Museum Oud-Soest (openingstijden za en zo 13.30 tot 17.00), bij de Oudheidkamer Eemnes (openingstijden za 14.00 tot 16.00) en via de Historische Kring Hoogland. Tot begin februari is in het Museum Oud-Soest een tentoonstelling over de boerderij 't Klooster en de 'Soester' Van ('t) Kloosters te zien, terwijl in de Oudheidkamer van Eemnes een expositie rond de Eemnesser takken van de familie is ingericht.

Nieuws van de afdelingsbibliotheek

Onze bibliotheek is na de verhuizing van Ter Eem naar een ruimte van de Openbare Bibliotheek te Amersfoort weer helemaal op orde. De vierde kast is nu ook vol en het wachten is - wie weet - op de vijfde kast. Zoals beloofd worden de boeken uit de nalatenschap van de heer Schippers hieronder opgenomen en zijn nu opgeslagen in de bibliotheek.

Geschonken uit de nalatenschap van de heer P. Schippers:

- 38 De tijdgids, zakkalender voor 16 eeuwen.
- 39 Veldnamen in Nederland, door M. Schönfeld (1980)
- 162 Prisma van heraldiek & genealogie, ruim 300 begrippen van A t/m Z verklaard.
- 229 Nederlands Repertorium van Familienamen Drente (1963)
- 229.1 idem Friesland (1964)
- 229.2 idem Groningen (1964)
- 229.3 idem Utrecht (1967)
- 229.4 idem Zeeland (1967)
- 229.5 idem Overijssel (1968)
- 229.6 idem Amsterdam (1970)
- 229.7 idem Gelderland (1971)
- 229.8 idem 's-Gravenhage (1974)
- 229.9 idem Rotterdam (1976)
- 229.10 idem Noord-Brabant (1977)
- 229.11 idem Noord-Holland (1981 A t/m L)
- 229.12 idem Noord-Holland (1981 M t/m Z)
- 229.13 idem Zuid-Holland (1983) A t/m K
- 229.14 idem Zuid-Holland (1983) L t/m Z
- 229.15 idem Limburg(1988)

- 271 Hugenotten, Geschichte eines Martyriums, door Ingrid und Klaus Brandenburg, Edition Leipzig (1990)
272 Vlucht naar de vrijheid, de Hugenoten en de Nederlanden, uitg. De Bataafsche Leeuw (1985)

Geschonken door mevrouw J.M.C. Sparnaaij te Amersfoort:

- 817.b Genealogisch tijdschrift Midden- & West-Noord-Brabant & de Bommelerwaard, jrg. 15 (1991)
t/m jrg. 26 (2002) nr. 1 t/m 4; jrg. 27 (2003) nr. 1
817.c Genealogisch tijdschrift voor Oost-Brabant 1986 t/m 2003 nr. 1 t/m 4; 2004 nr. 1
825.a Merlet, uitgave archeologische dienst Land van Cuijk, jrg.7 (1971 t/m jrg.35 (1999)
nr. 1 t/m 3 (4)

Geschonken door de heer J.A. van Laar te Leusden:

- 850.3 Ons Erfgoed, Genealogie en familiegeschiedenis, jrg. 3 (1995) nr. 1 t/m 6
850.4 idem jrg. 4 (1996) nr. 1 t/m 6
850.5 idem jrg. 5 (1997) nr. 1 t/m 6
850.6 idem jrg. 6 (1998) nr. 1 t/m 6

Geschonken door de heer ir. P.W. van Maaren te Leusden:

- 600.57 Jaarboek CBG deel 58 uitgave 2004
832.1 Gens Data jrg. 20 (2003) nr. 5
843 Genealogie, kwartaalblad CBG, jrg. 2 (1996) nr. 1, 2
843.1 idem jrg. 10 (2004) nr. 1, 2, 4; jrg. 11 (2005) nr. 1, 2, 3
714 Stichting Oud-Aalsmeer, Aalsmeerse stambomen II

Verder mogen wij ons verheugen met de ontvangst van enkele nieuwe ruilabbonnementen:

- 722 Oud Woudenberg, 2005 nr. 1
728 De Zandloper, kwartaalblad Vereniging Oud Ede jrg. 32 (2004) nr. 4, 5; jrg. 33 (2005) nr. 1, 2
1030.1 Oud Rhenen, jrg. 23 (2004) nr. 1, 2, 3
1033 Harderwijk Vittepraetje, jrg. 8 (2004) nr. 4; jrg. 9 (2005) nr. 1, 2, 3
1034 Vereniging Oud Lunteren, Bij de AMSE pomp, jrg. 25 (2005) nr. 1

Bekijk ook de NOOT onder aan de catalogus op onze website BIBLIOTHEEK

Voorts ontvingen wij vele edities van periodieken van andere NGV-afdelingen, historische verenigingen of stichtingen.

Met dank aan de schenkers G.G.M. van der Kroon, tel: 033-4942496

35 jaar Amersfoort en Omstreken

De Nederlandse Genealogische Vereniging bestaat in 2006 60 jaar, maar we mogen niet vergeten dat onze eigen afdeling Amersfoort en Omstreken dit jaar haar 35-jarig jubileum viert. De redactie kreeg verschillende aanbevelingen om in het septembernummer van ons periodiek hier aandacht aan te schenken. Suggesties waren onder andere om interviews en verhalen op te nemen van de leden en bestuursleden van het eerste uur. Misschien zijn er zelfs nog foto's van die tijd beschikbaar. De redactie neemt deze gedachte graag over en wacht uw reacties af.

Leuke aanbiedingen bij het Ezelsoor

In het bekende tweedehands boekwinkeltje achter de Hema in Amersfoort met de welluidende naam Het Ezelsoor zijn soms interessante boeken te koop. Deze maand vond ik een paar boeken die een aantal van u misschien doet watertanden. Daarom geef ik het graag door. Het betreft: Dr. de Wilde, De uniformen van het Nederlandse leger van 1795-1810'. De prijs was € 113,- maar u kunt deze 240 pagina's kopen voor € 19,50. Voor mensen die hun roots in Noord-Holland hebben, lag er een prachtig boek van de tekenaar Cornelis Pronk (1691-1759): Pronk met pen en penseel - Cornelis Pronk tekent Noord-Holland, 296 pagina's voor € 17,50. Voor mensen met Gronings bloed in de aderen lagen er enkele boeken van de Groninger Historische Reeks voor € 15,-.